

## ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΒΑΣΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ (EXCEL)

Ο οδηγός παράχθηκε από το Εργαστήριο Διατήρησης της Βιοποικιλότητας [BCL](#) (Β. Κατή, 2021)

### Εξήγηση πεδίων – στήλες

Πεδίο βάσης	Εξήγηση πεδίου - Ελληνικά	R	P	T
Παρατηρητής	Όνομα παρατηρητή στα Ελληνικά. Όνομα Επίθετο. Αν υπάρχουν πάνω από ένας παρατηρητές, αναγράψτε το όνομα του κύριου παρατηρητή και τα λοιπά ονόματα στα σχόλια.	*	*	*
Γ. Πλάτος (N)	Γεωγραφικό πλάτος. Αναγράφεται πάντα στο σύστημα συντεταγμένων <b>WG84 με υποδιαστολή</b> . Για τις διαδρομές αναγράφεται στην αρχή και στο τέλος της διαδρομής	*	*	*
Γ. Μήκος (E)	Γεωγραφικό μήκος. Αναγράφεται πάντα στο σύστημα συντεταγμένων <b>WG84 με υποδιαστολή</b> . Για τις διαδρομές αναγράφεται στην αρχή και στο τέλος της διαδρομής	*	*	*
Ημερομηνία	Ημερομηνία διενέργειας της δειγματοληψίας, μορφή χωρισμένη με /: π.χ. 4/5/2020	*	*	*
Ώρα	Ώρα παρατήρησης, ή έναρξης σημειακής καταγραφής ή έναρξης διαδρομής με μορφή <b>12:15</b>	*	*	*
Είδος	Αναγράψτε τα είδη με copy-paste από το φύλλο "Είδη" -Πρώτη στήλη- είδη	*	*	*
N	Αριθμός ατόμων κάθε είδους (σχετική αφθονία)		*	*
?	Αναγράψτε ? αν δεν είστε σίγουρος/ η για την αναγνώριση του είδους			
Προνύμφη	Σημειώστε 1 εάν καταγράψατε προνύμφη. Σε αυτήν την περίπτωση το N θα είναι πάντα 1			
Αυγό	Σημειώστε 1 εάν καταγράψατε αυγό/ αυγά του είδους. Σε αυτήν την περίπτωση το N θα είναι πάντα 1			
Φυτό ξενιστής	Αν γνωρίζετε το φυτό ξενιστή που κάνατε την παρατήρηση, σημειώστε εδώ τη λατινική του ονομασία			
Βιότοπος	Δώστε ένα κωδικό περιγραφής του βιοτόπου με βάση τον πίνακα παρακάτω.			
Απειλή	Δώστε τον κωδικό της πίεσης/ απειλής που παρατηρήσατε με βάση τον πίνακα παρακάτω και στα σχόλια περιγράψτε -π.χ. εντατική βόσκηση βοοειδών, ήπια βόσκηση αιγοπροβάτων, μπάζα, νέος δρόμος, λατομείο, αιολικό πάρκο κτλ			
Σχόλια	Ελεύθερο κείμενο - δικά σας σχόλια αν το θέλετε, για το είδος, το ενδιαίτημά του κτλ. Εδώ περιγράψτε το βιότοπο στην περιοχή σας και τις απειλές.			
Φωτογραφία	Δώστε τον κωδικό/ους φωτογραφιών που σχετίζονται με το είδος όπως θέλετε.			
Κωδικός	Βάλτε έναν αύξοντα αριθμό για τις δειγματοληψίες σας. Αν κάνετε π.χ. 3 σημεία θα πρέπει να συμπληρώσετε P1, P2, P3. Αν κάνετε π.χ. 2 διαδρομές θα πρέπει να συμπληρώσετε T1, T2. Ο κάθε κωδικός είναι <b>μοναδικός</b> και αφορά στη <b>συγκεκριμένη θέση</b> της δειγματοληψίας (συντεταγμένες) <b>Ο ίδιος κωδικός θα χρησιμοποιείται για όλες τις επαναλήψεις</b> της δειγματοληψίας. Ο κωδικός συμπληρώνεται για όλες τις γραμμές (Αγγλικοί χαρακτήρες P, T)		*	*
Θέση	Σημειώστε ένα δικό σας όνομα για να περιγράψετε τη θέση του σημείου σας ή της διαδρομής σας να το αναγνωρίζετε εύκολα		*	*
Εκτός	Βάλτε 1 για είδη που καταγράψατε στο σημείο ή τη διαδρομή αλλά <b>εκτός δειγματοληψίας</b> (εκτός χρόνου ή εκτός ορίων επιφάνειας σημείου / διαδρομής). Είναι πολύ σημαντικό να ακολουθούμε αυστηρά τη μεθοδολογία των σημείων/ διαδρομών, αλλά και να μη χάνουμε σημαντικές παρατηρήσεις στην περιοχή.			

## Γενικά

Η συμπλήρωση του Excel συνδέεται με τον **Οδηγό πεδίου.pdf** (BCL 2021). Όλα τα αρχεία στον [ιστοχώρο του apollo](#) (από 30/3/2021) και από σήμερα στον drive [Apollo 2021 volunteers](#)

Τα τρία φύλλα της βάσης αφορούν στις τρεις διαφορετικές μεθόδους:

**R-τυχαία:** Απλή καταγραφή ενός είδους που παρατηρήθηκε τυχαία (random)

**P - σημείο:** Καταμέτρηση ειδών σε σημείο (20μΧ20μ) για 15 λεπτά (point)

**T-Διαδρομή:** Καταμέτρηση ειδών σε διαδρομή 300 μέτρα μήκος και 2.5 μ πλάτος εκατέρωθεν (transect)

\*: υποχρεωτική συμπλήρωση.

Το βιότοπο τον περιγράφετε μία μόνο φορά στα Σημεία και τις Διαδρομές. Δεν απαιτείται στις τυχαίες παρατηρήσεις. Οι γενικοί κωδικοί για την κατηγοριοποίηση των βιοτόπων παρακάτω. Αν δεν είστε σίγουροι, δώστε απλώς μια καλή περιγραφή στα σχόλια. Δεν είναι υποχρεωτικό πεδίο.

Κωδ	Ενδιαίτημα	Εξήγηση
1	Λιβάδια	Όλες οι λιβαδικές εκτάσεις, είτε είναι ασβεστολιθικά λιβάδια, βοσκότοποι ορεινοί, υγρά ψηλά λιβάδια, ή ξερά πετρολίβαδα. Τα μεγάλα ξέφωτα δάσους μπαίνουν εδώ και όχι στα δάση.
2	Αγροτικά-καλλιέργειες	Όλες οι καλλιέργειες, και οι αγροί που είναι σε χρήση.
3	Δέντρο-καλλιέργειες	Οπωρώνες, όπως πορτοκαλιές, ελαιώνες κτλ
4	Αγροτικά μωσαϊκά	Παραδοσιακό αγροτικό τοπίο με φυτοφράχτες, δεντροφράχτες, μη εντατικοποιημένη γεωργία. Εδώ συγκαταλέγονται και οι εγκαταλελειμμένες καλλιέργειες
5	Κωνοφόρα δάση	Ανοιχτό δάσος πεύκης, ελάτης κτλ
6	Φυλλοβόλα δάση	Ανοιχτό δάσος δρυός, οξυάς
7	Μικτά δάση	Μικτό δάση φυλλοβόλων-κωνοφόρων, π.χ μικτό δάσος πεύκης-βελανιδιάς.
8	Θαμνώνες	Μακία, πουρνάροτοποι, θαμνώνες πλατυφύλλων, θάμνοι πάνω από μισό και έως 2 μέτρα
9	Φρύγανα	Όλα τα φρυγανικά οικοσυστήματα και οι πολύ χαμηλοί θαμνώνες με μέγιστο ύψος μισού μέτρου
10	Υδροχαρής	Υδροχαρής βλάστηση, όπως καλαμώνες, παραποτάμια βλάστηση κτλ
11	Αστικό περιβάλλον	Κήπος σπιτιού, πάρκο πόλης κτλ

Κατηγορίες πιέσεων/ απειλών			
Κωδ	Πίεση/ απειλή	Κωδ	Πίεση/απειλή
1α	Βόσκηση από βοοειδή	11	Εναπόθεση αδρανών υλικών-μπαζα
1β	Βόσκηση από αιγοπρόβατα	12	Εναπόθεση απορριμμάτων
2	Ποδοπάτημα από ζώα	13	Αποστράγγιση
3	Χορτοκοπή	14	Απόληψη νερού (από πηγή)
4	Λιπάσματα/εντομοκτόνα/Φυτοφάρμακα	15	Κτιριακές υποδομές
5	Εγκατάλειψη βοσκοτόπων	16	Υπαίθριες δραστηριότητες
6	Αφαίρεση φυτοφρακτών σε αγροτικά	17	Αιολικό πάρκο
7	Εγκατάλειψη αγροτικής γης - δάσωση	18	Άλλο
8	Δρόμος	Δώστε στα σχόλια περιγραφή με ελεύθερο κείμενο Ορισμένες πιέσεις (π.χ. φωτιά, υλοτομία) μπορεί να έχουν θετική επίδραση. Στα σχόλια...	
9	Υλοτομία		
10	Φωτιά		

### Οδηγίες συμπλήρωσης για R-Τυχαία

Το φύλλο αφορά στο στη μέθοδο του Οδηγού Πεδίου R-Τυχαία: Εύκολη καταγραφή ενός είδους οπουδήποτε και οποτεδήποτε, χωρίς να ακολουθείται συγκεκριμένη μεθοδολογία

Σβήστε τα συμπληρωμένα κελιά (Γραμμές 3-8) και βάλτε τα δικά σας δεδομένα.

1. Απλά συμπληρώνετε τις μπλε στήλες (A-E) όπως στο παράδειγμα.
2. Τα ονόματα των ειδών (στήλη F) τα αντιγράφετε από το φύλλο "Είδη" (Πρώτη στήλη -Είδη)
3. Οι κίτρινες στήλες είναι δηλώνουν προαιρετική συμπλήρωση (στήλες G-O). Αν δεν είστε σίγουροι για την αναγνώριση σημειώστε ?

### Οδηγίες συμπλήρωσης για P-Σημείο

Το φύλλο αφορά στη μέθοδο του Οδηγού Πεδίου P-Σημείο: Καταμέτρηση ειδών σε σημείο (20μ X 20μ) για 15 λεπτά.

Σβήστε τα συμπληρωμένα κελιά (Γραμμές 3-13) και βάλτε τα δικά σας δεδομένα.

1. Συμπληρώστε την πρώτη γραμμή που περιγράφει το σημείο με όλα τα υποχρεωτικά δεδομένα (στήλες A -G)
2. Τώρα συμπληρώστε τα είδη και τα άτομα από το κάθε ένα (στήλες H-J). Τα ονόματα των ειδών τα αντιγράφετε από το φύλλο "Είδη" (Πρώτη στήλη-Είδη). Συμπληρώστε το "Εκτός" (L) αν ισχύει για κάποιο είδος ή το ? αν δεν είστε σίγουροι για την αναγνώριση.
3. Αν χρειάζεται ή αν θέλετε συμπληρώστε και τις υπόλοιπες μη υποχρεωτικές στήλες (στήλες K-S)
4. Στη συνέχεια αντιγράψτε την πρώτη σειρά (στήλες A - G) και επικολλήστε την στις υπόλοιπες γραμμές (copy-paste) τόσες φορές όσες και τα είδη. Δεν πρέπει να υπάρχει κενό στη βάση, όπως στο παράδειγμα (με γκρι η αντιγραφή).

### Οδηγίες συμπλήρωσης για T-Διαδρομή

Το φύλλο αφορά στη μέθοδο του Οδηγού Πεδίου T-Διαδρομή: Καταμέτρηση ειδών σε διαδρομή 300 μέτρα μήκος και 2.5 μ πλάτος εκατέρωθεν

Σβήστε τα συμπληρωμένα κελιά (Γραμμές 3-6) και βάλτε τα δικά σας δεδομένα.

1. Συμπληρώστε την πρώτη γραμμή που περιγράφει τη διαδρομή με όλα τα υποχρεωτικά δεδομένα (στήλες A -I)
2. Τώρα συμπληρώστε τα είδη και τα άτομα από το κάθε ένα (στήλες J-K). Τα ονόματα των ειδών τα αντιγράφετε από το φύλλο "Είδη" (Πρώτη στήλη-Είδη). Συμπληρώστε το "Εκτός" (L) αν ισχύει για κάποιο είδος ή το ? αν δεν είστε σίγουροι για την αναγνώριση.
3. Αν χρειάζεται ή αν θέλετε συμπληρώστε και τις υπόλοιπες μη υποχρεωτικές στήλες (στήλες N-U)
4. Στη συνέχεια αντιγράψτε την πρώτη σειρά (στήλες A - I) και επικολλήστε την στις υπόλοιπες γραμμές (copy-paste) τόσες φορές όσες και τα είδη. Δεν πρέπει να υπάρχει κενό στη βάση, όπως στο παράδειγμα (με γκρι η αντιγραφή).

## Είδη -βαθμός απειλής & θεσμική προστασία

Σε αυτό το φύλλο θα χρειαστείτε μόνο την πρώτη στήλη «Είδη». Οι υπόλοιπες στήλες δεν σας χρειάζονται για τη συμπλήρωση της βάσης.

Σκεφτήκαμε πως θα ήταν όμως χρήσιμο να υπάρχει όλη η πληροφορία για την κατηγορία κινδύνου και το θεσμικό καθεστώς προστασίας των ειδών οργανωμένη.

A. **Είδη:** Είναι νέα Ευρωπαϊκή ονοματολογία. Αυτήν ακολουθούμε σε όλη την Ευρώπη. Από αυτήν αντιγράφουμε τα είδη στη βάση μας.

Πηγή: Maes, D. et al. 2019. Integrating national checklists and Red Lists for prioritising European butterfly conservation actions. *Journal of Insect Conservation*. [Σύνδεσμος δημοσίευσης](#)

B. **Παλαιότερο/τοπικό όνομα είδους.** Είναι η παλαιότερη ονομασία, όπως χρησιμοποιούνταν π.χ στον άτλαντα του Λ. Παμπέρη "Οι πεταλούδες της Ελλάδας" ή σε άλλα βιβλία και οδηγούς. Δίνεται μόνο για αντιστοίχιση. Σημειώστε πως σε τέσσερις περιπτώσεις έχουμε συνενώσεις, αλλά θα χρησιμοποιούμε την ευρωπαϊκή ονοματολογία στο αρrollo και όχι την παλαιότερη:

- *Polyommatus eros* = *Polyommatus eroides* (LC) + *Polyommatus menelaos* (EN).
- *Polyommatus icarus* = *Polyommatus andronicus* (EN) + *Polyommatus icarus* (LC),
- *Polyommatus orphicus* = *Polyommatus dantchenkoii* (CR) + *Polyommatus eleniae* (EN),
- *Melitaea trivia* = *Melitaea syriaca* (X) + *Melitaea trivia* (LC).

C. **Διαφορά στο όνομα:** σημειώνει με \* αν υπάρχει διαφορά στην ονοματολογία, για διευκόλυνσή σας.

D. **Ελληνική κόκκινη λίστα:** Δίνει την κατηγορία απειλής του κάθε είδους στην Ελλάδα με βάση τα κριτήρια της IUCN, με βάση σχετική δημοσίευση

Πηγή: Maes, D. et al. 2019. Integrating national checklists and Red Lists for prioritising European butterfly conservation actions. *Journal of Insect Conservation*. [Σύνδεσμος δημοσίευσης](#)

CR	Κρισίμως Κινδυνεύον	Critically Endangered
EN	Κινδυνεύον	Endangered
VU	Τρωτό	Vulnerable
NT	Σχεδόν Απειλούμενο	Near Threatened
LC	Δεν απειλείται	Least Concern
X	Άγνωστο	Unknown

E. **Ευρωπαϊκά προστατευόμενο είδος (92/43/ΕΟΚ):** Αναγράφει τα 10 είδη της Ελλάδας που προστατεύονται πανευρωπαϊκά από την Οδηγία των οικοτόπων και ειδών: Τα είδη του Παραρτήματος II είναι πιο αυστηρά προστατευόμενα από τα είδη του Παραρτήματος IV.

Πηγή: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Σύνδεσμος Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. [Σύνδεσμος Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ](#)

F. **Εθνικά προστατευόμενο είδος (ΠΔ 67/1981):** Αφορά στα είδη που περιλαμβάνονται στο Προεδρικό Διάταγμα και προστατεύονται εθνικά.

Πηγή: Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 67/1981. Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδος και Αγρίας Πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και Ελέγχου της Ερέυνης επ' αυτών" [Σύνδεσμος ΠΔ 67/81](#)

G. **Σύμβαση Βέρνης:** Σημειώνονται τα 8 είδη του Παραρτήματος II που προστατεύονται αυστηρά από τη Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης

Πηγή: Σύμβαση Βέρνης - Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης. [Σύνδεσμος Σύμβασης Βέρνης](#) και [Παραρτήματα Βέρνης](#)

**Η. Σύμβαση CITES.** Ένα είδος (*P. apollo*) καλύπτεται από τη Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας- δηλαδή απαγορεύεται αυστηρά η εμπορία του.

Πηγή: Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας. [Σύνδεσμος CITES](#) . & Ιστότοπος του Υπουργείου για τη Σύμβαση CITES. [Σύνδεσμος Υπουργείου - CITES](#)

**Ι. Ευρωπαϊκή κόκκινη λίστα.** Αφορά την κατηγορία απειλής που εμπίπτει το είδος για όλη την Ευρώπη με βάση τα κριτήρια της IUCN.

Πηγή: Van Swaay, C. et al. 2010. European Red List of Butterflies. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [Σύνδεσμος Ευρωπαϊκής κόκκινης λίστας](#)

**Ι. Κόκκινη λίστα Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU 27).** Αφορά την κατηγορία απειλής που εμπίπτει το είδος για 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης, με βάση τα κριτήρια της IUCN.

Πηγή: Van Swaay, C. et al. 2010. European Red List of Butterflies. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [Σύνδεσμος Ευρωπαϊκής κόκκινης λίστας](#)

**Κ. Καθεστώς διατήρησης (2007-2018):** Δίνεται η κατάσταση διατήρησης των 10 Ευρωπαϊκά προστατευόμενων ειδών στην Ελλάδα, με βάση την τελευταία εθνική εξαετή έκθεση αναφοράς της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η παρένθεση δείχνει την τάση, αν είναι σταθερή (=), πτωτική (-) ή άγνωστη (x).

Το πράσινο συμβολίζει ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης (FV), το πορτοκαλί μη ευνοϊκή (U1) και το κόκκινο κακή κατάσταση διατήρησης (U2).

Είδη	92/43	Κατ. Διατ.
<i>Apatura metis</i>	IV	U1 (-)
<i>Euphydryas aurinia</i>	II	U1 (=)
<i>Lycaena dispar</i>	II, IV	U2 (-)
<i>Papilio alexanor</i>	IV	FV(=)
<i>Parnassius apollo</i>	IV	U1 (-)
<i>Parnassius mnemosyne</i>	IV	FV(=)
<i>Phengaris arion</i>	IV	U1(=)
<i>Polyommatus eros</i>	II, IV	U1(=)
<i>Pseudophilotes bavius</i>	II, IV	FV(x)
<i>Zerynthia polyxena</i>	IV	FV(=)

**Λ. Κριτήρια Ελληνικής κόκκινης λίστας:** Δίνονται επιπλέον πληροφορίες για τη στήλη D – Ελληνική κόκκινη λίστα ως προς τα κριτήρια της IUCN.

**Μ. Συγγραφέας** ως προς την ονοματολογία του είδους.

**Ν.** Σημειώστε πως ένα είδος - *Muschampia alta* - προστέθηκε στη λίστα, καθώς καταγράφηκε πρόσφατα στην Ελλάδα (Hinojosa et al. 2021)

Πηγή: Hinojosa J. et al. 2021. Overlooked cryptic diversity in *Muschampia* (Lepidoptera: Hesperidae) adds two species to the European butterfly fauna. *Zoological Journal of the Linnean Society*, zlaa171. [Σύνδεσμος για M. alta](#)